

"מלמטה נראתה עיר יפה להפליא, המשתרעת על פני גבעות ובקעות ובה מגדלים רמים, כיפות, גגות שטוחים-בהירים, גנים, ברכות וגשרים גשורים מעל לבקעות."

בוריס שץ

בשנת 1918, ביושבו בגלות כפויה בטבריה, כתב בוריס שץ את הספר 'ירושלים הבנויה: חלום בהקיץ', בו הוא מתאר את ארץ-ישראל ובמיוחד את ירושלים, מתוך חזון אוטופי - מדיני, כלכלי וחברתי, העתיד להתרחש מקץ מאה שנה - בשנת 2018. הוא מתאר עיר ירוקה מרובת גנים, שאזרחיה משקיעים מאמצים רבים בשמירה על סביבתם. העיר מנוהלת ברוח סוציאליסטית-קומוניסטית בידי קואופרטיבים שבהם משתפים פעולה חקלאים, אנשי תעשייה ואמנים, תוך שמירה על בריאותם הנפשית והפיזית. בעיר נוסעות רכבות עתידניות, המופעלות באמצעות טכנולוגיה סולארית ירוקה. שץ מתאר מתחם בו ילדים ובני נוער גרים ומתחנכים, באופן שמזכיר את בתי הילדים בחינוך הקיבוצי. הוא מכנה את המתחם "גן עדן הילדים". המרכז התרבותי-רוחני של ירושלים ושל הארץ כולה הוא בית המקדש, שנבנה מחדש בהר הבית, ועתה אינו מקום להקרבת קורבנות אלא מוזיאון, שבו האמנות היא מרכז החיים ויש לקדשה.

הסרט 'יום אחר' שואב השראה מחזונו של שץ ומעניק לו פרשנות חזותית תוך שימוש מניפולטיבי בקונבנציות קולנועיות וטלוויזיוניות. שי דרור, אשר נולד וגדל בירושלים, מבקש להציע בסרטו אלטרנטיבה לחיים בעיר הטעונה והמורכבת, ביום שאחרי חתימת הסכם שלום, או מנגד - מלחמה כוללת. הסרט מרפרר אל יצירות אוטופיות ודיסטופיות, ובהקשר זה אי אפשר שלא לחשוב על 'סיפורה של שפחה', 'האסיר' ואחרות, אשר עוסקות בצדדים האפלים של משטרים טוטליטריים ובניסיונות כושלים לכונן חברות מתוקנות. הסרט מתרחש בכמה אתרים בעיר ירושלים - כנסייה, מוזיאון, שדה פתוח - ומתאר את שגרת חייהם מרובת הטקסים של קבוצת לובשי אימוניות לבנות (אסירים? חברי כת? קיבוצניקים?). היעדר נרטיב ברור מדגיש את הרבדים הסמליים בעבודה: ציור הכבשה של קדישמן מתפקד כאייקון של אמנות ישראלית ומלווה את הסרט כמוטיב חוזר. נופי העיר ירושלים מסמלים יופי נשגב והם מצולמים ממעוף הציפור, או מופיעים כייצוג בציורי נוף מרהיבים. סצנת הסיום המרשימה, מטילה ספק במה שנתפס עד לאותו הרגע כאמת הקולנועית, ומחייבת את הצופה לחשיבה נוספת.

שי דרור (נ.1990) חי ויוצר בירושלים. בוגר בהצטיינות של המחלקה לצילום, בצלאל (2018). זוכה פרס ע"ש לורן ומיטשל פרסר לעבודת גמר מצטיינת. השתתף בתערוכה 'זום' 2019 - אמנים צעירים מצטיינים, מוזיאון הטבע ע"ש שטיינהרט, תל אביב. הסרט 'יום אחר' נבחר לפסטיבל סרטי סטודנטים ה-21, סינמטק תל אביב.

הסלון 5 | תמונה קבוצתית

17.8.19-11.6.19 | אוצרת: מיה פרנקל טנא

מיכאל שבדרון | נטשה קנדוב | נעמה רחמים | עידן סימון | רתם שמואלי | שי דרור |
תומר פרוכטר

שבעת החברים בקבוצת 'הסלון 5', בוגרי האקדמיה בצלאל, פועלים יחד מזה שלוש שנים. מטרתו של שיתוף הפעולה, המתקיים לצד יצירה אינדיבידואלית של כל אחד מחבריה, לייצר שיח ביקורתי ומפרה בכל אחד משלבי התהליך האמנותי – החשיבה, הביצוע והתצוגה. העבודות בתערוכה הינן התייעוד והתוצר של סדרת פעולות אותן יזמו ובצעו חברי הקבוצה, והן מהוות נדבך אחד מתוך מכלול יצירתם.

מאמצע המאה ה-19, עם התפתחותה של האמנות המודרנית, התאגדו קבוצות של אמנים סביב רעיונות שהיוו בסיס לתנועות וזרמים לאורך ההיסטוריה. המאה ה-20 הולידה קולקטיבים אמנותיים שהתגבשו סביב מהלכים חברתיים ופוליטיים. התיאורטיקן רוברט הובס (Hobbs) מתאר את המעבר מן התפיסה של האמן כאינדיבידואל גאון וכמקור לרעיונות חדשים, להכרה בקבוצה כיוצרת וכמפיצה של תפיסות חדשות. שיתופי פעולה סיפקו לאמנים דרך חלופית להסתכל ולהגיב לעולם, ואפשרו הן לאמן והן לצופה חוויה דינמית, שיש לה חלק ביצירת תרבות.

הפן השיתופי מתקיים בפרקטיקה של 'הסלון 5' בשני מישורים – האחד כחלק מן השיח המתמשך בין חברי הקבוצה, והשני באינטראקציה בין הקהל לקבוצה ובינו לבין עצמו, הנוצרת במהלך מיצגי הצילום שהם יוזמים ומבצעים. עמדת הצילום של 'הסלון 5' מוקמת ומוצבת בכל פעם במקום ובהקשר אחר. חברי הקבוצה, במעין פרפורמנס מתוכנן ולעיתים ספונטני, מזמנים אנשים מתוך קהל מזדמן לקחת חלק בצילום קבוצתי בהרכבים שונים, בו המצולמים הם זרים גמורים שהופגשו לצורך הצילום החד-פעמי. באחד מן הפרויקטים התבקשו המבקרים באירוע אמנות ומוזיקה בספרייה, להתקבץ יחד ל"תמונת מחזור" המונית, שנוצרה במסגרת זמן של חצי שעה, במהלכה בחנו הצלמים אפשרויות העמדה שונות. בפרויקט 'צילום משפחתי' הרכיבו חברי 'הסלון 5' משפחות פיקטיביות מתוך קהל המבקרים בפסטיבל חג המולד והנציחו אותם לצד עץ אשוח. בסדרת הצילומים 'רגע שלי', הציבה הקבוצה סטודיו בחצר בית הנסן בירושלים, והזמינה את הקהל בתערוכה להשתתף בצילום זוגי עם אדם שפגשו לראשונה על סט הצילום. תוצאות המפגשים החד-פעמיים הללו מתועדות בעשרות תצלומים, המעוררים מחשבה על קרבה וזרות, דומות ושוני, יחסים, אינטימיות וזוגיות.

הפעולות של 'הסלון 5' מתכתבות עם אמנות גוף, מיצג ואירועי ההפנינג (happening), אשר פרחו בשנות השישים והשבעים של המאה הקודמת. רפרנס מעניין נוסף היא האסתטיקה ההתייחסותית (Relational Aesthetics) – סגנון אמנותי אשר התפתח בשנות התשעים. עבודותיהם של האמנים המזוהים עם זרם זה, לא היו אובייקטים יפים או נשגבים, אלא סביבות שבהן התקבצו אנשים יחד לחלוק פעילות משותפת וחוויה אנושית בהקשר אמנותי. אמנים דוגמת ריקרטי טיראוואניג'ה (Tiravanija), אשר הגיש פאד-תאי לבאי הגלריה, או ליאם גיליק (Gillick) שעיצב אובייקטים אדריכליים ליצירת קשרים בין-אישיים, הגיבו בין היתר ליחסים הווירטואליים של האינטרנט והגלובליזציה, שחידדו את הצורך באינטראקציה פיזית בלתי אמצעית. שני עשורים מאוחר יותר, בעידן שבו המרחב הווירטואלי מכתיב את מציאות חיינו והדימוי המצולם הוא מהות הכל, הפרקטיקה של 'הסלון 5' רלוונטית יותר מתמיד.